

Elif YILDIRIM: Altı ay memleket, altı ay gurbet

Biz toplum olarak oldum olası kaderciyizdir. En çok ba ımıza geldi inde sorunla yüz yüze kalırız. Avrupalılarda de i ik çalı ır bu mekanizma; onlar ya lanırken tabutlarını da satın alırlar, ya lanacakları huzurevini yıllar öncesinden seçerler. Vasiyetnameleri dahi çekmecelerindedir, ölümleri halinde hemen bulunabilir.

Omrünün son demlerini altı ay do du u topraklarda, altı ay da doydu u topraklarda geçirenler, çevremizde ne kadar ço aldılar de il mi?

stasyonlarda, tramvaylarda ya da yolda kar ıla tı ımız yüzler de hızla eksilmeye ba ladı.

Ya am akıyor ve ya lanıyoruz. Bizden önce ya lanınlar da var. O son yolculu a çıkmadan uzun süreli tatiller için bavullarını toparlayan insanlarımız da ço aldılar. Bavullarında gurbette geçmi bir ya amla, onlarca mutlu ya da hüznü anıları var. Ne buraya ne de oraya ait olabilen hayatlar onlar, belki de hem memlekete hem de gurbete ait ya amlar...

çiden önce insan

sviçreli yazar Max Frisch, 1960 ve sonrasında Avrupa'ya yo unluklu olarak getirilmi olan yabancı i çiler hakkında "Biz i gücü ça ırdık ama insanlar geldiler" diyerek, konuyu aslında oldukça açık özetlemi tir. Yıllarını Avrupa'nın refahı için çalı arak geçiren ilk nesil i çiler, zamanla ailelerini getirdiler, çocuk sahibi oldular ve sürekli uyum sorunu ya adılar. Avrupalı devletler, onları hep çalı ıp emekli olduktan sonra dönecek i çiler olarak gördüler. Aslında çalı maya gelmi olanların da ba ka bir planı yoktu, yeterli birikimi yaptıklarında geri dönmek hayali ile ya adılar.

Ne yerle ilen ve alın teri akıtılan bu ülkeler ne de çalı mak için göç etmi ilk nesil, aileler ve çocuklar ile bu gurbet ellerin 'ikinci memleket' olaca ını kestiremediler. Sadece i gücü olarak görüldükleri ülkelerde zaman içerisinde kök salan, çocuklarını okutan ve evlendiren, torun sahibi olan i çiler dönme vakti geldi inde; yani emekli olduklarında acı bir gerçekle kar ı kar ıya kaldılar. Memleketlerine dönerken alacakları bavullara ne burada geçirdikleri yıllar sı ıyordu ne de burada zaman içerisinde ailelerinden filizlenmi nesillerin dönmek gibi bir planları vardı.

ki ülke sırasında göçmen ku lar

Ama memleket ba ka kokuyordu. Suyu, ta ı topra ı bile ba kaydı. Avrupa'da zorlu çalı ma ko ullarında bo kalan tüm zamanları o çalı mak zorunda olmadı ı günlerin hayaliyle geçirenler de bu hayallerden vazgeçmek istemiyorlardı. Geçici çözüm böylece devreye girdi.

Yazları Türkiye'de, kıl arları da genelde Avrupa'da göçmen ku lar misali geçiren nesil böyle olu tu. Ne hayallerinden ne de çocuklarından, torunlarından vazgeçmeyen bu insanlar sa lık durumu elverene kadar, iki dünya arasında ya amaya ba ladılar. Ve bu gidi -geli arasında ne zaman ya da nerede son demlerin geçirilece i hemen hemen hiç dü ünülmedi.

Bugün yabancı otoriteler ya lı göçmenlerin emekliliklerinde üç e ilimlerinin oldu unu kabul ediyorlar: Kesin dönü , gidi -geli , göç edilen ülkede kalmak. Daha çok talya, Portekiz, Yunanistan ve spanya gibi u an Avrupa Birli i üyesi ülkelere gelen göçmenlerle yapılan bilimsel ara tırmalar, bu e ilimlerin kendi aralarında üçte birlik bir ba lantı olu turdu unu gösteriyor. Türkiye gibi hala sosyal devlet olabilmeye gerektirdi i atılımları yapamayan, hatta derin demokrasi sorunu ya ayan bir ülkeden gelen göçmenlerde ise, do al olarak bu oranın Avrupa ülkelerinde kalmak yönünde olaca ı maalesef ortada olan bir gerçektir.

Kültürel olarak ya lılı a bakı açılarımız farklı

Biz toplum olarak oldum olası kaderciyizdir. En çok ba ımıza geldi inde sorunla yüz yüze kalırız. Avrupalılarda

PAYLAŞ

Yazı Boyutu: A A A A

En Çok Okunan PolitikART Yazıları

Diğer Yazılar

- > Elif YILDIRIM: Altı ay memleket, altı ay gurbet
- > ed törden
- > Al Rıza KAYA/Sebahat ALTUNÇEL K : Kürd stan'da ya lı olmak
- > Dr. Abdul İlah POLAT: Almanya'da ya lı bakımı
- > Elif SONZAMANCI: Sürgünün Dörs m sembolü: enge Ana

de i ik çalı ır bu mekanizma, onlar ya lanırken tabutlarını da satın alırlar, ya lanacakları huzurevini yıllar öncesinden seçerler. Vasiyetnameleri dahi çekmecelerindedir, ölümleri halinde hemen bulunabilir. Avrupa ülkeleri de ya lanacak vatandaşlarının ömürlerinin son demlerini geçirmeleri için kapsamlı hazırlıklar yapıyorlar. Bu devletlerin toplu gelene ine yerle mi olan sosyal sisteme ra men, yakla ık on be yıldır geri dönü hayallerini gerçekle tirememi göçmenlerle ve onların ya lılıkla ilgili tüm sisteme entegrasyonu konusunda zorlanmaktadır. Bugüne kadar çocukları okullardaki uyum sorunları, aile içi iddet, kadın hakları gibi konularda büyüteç altına alınımı olan göçmenler, yakla ık on be yıldır "ya lılık" teması dolayısıyla ilgili pek çok kurum ve yapı için önemli bir hedef kitle haline gelmi tir. Bizim ailelerimizde genelde konu ulmayan, nasıl ya lanılacak, elden ayaktan dü ülünce ne olacak sorularının cevapları bu kurumların masalarında duruyor ve bu sorunlara ülkelerinde ya ayan göçmenler adına kendileri karar veriyorlar ve gerekli planlamaları yapıyorlar.

Yapılan ara tırmalar Avrupa'nın pek çok ülkesinde göçmenlerin yerli nüfusa göre daha yo un sa lık sorunları ya adıklarını gösteriyor. ve i çi sa lı ı dı ında sa lık politikalarının pek de umurunda olmayan göçmenler bugün, yani sıhhatleri bozulup göç ettikleri ülkelerde kalma kararı verdiklerinde, bu ülkelerin sa lık sistemi açısından da sorun olarak görülmeye ve buna yönelik uygun planlamalar yapılmaya ba landı. Aslında Avrupa ülkeleri seksenli yıllardan beri, ülkelerinde kalma kararı verecek olan göçmen nüfusun yarataca ı tehlikenin farkında olarak, dönem dönem sistemli politikalar ile 'Kesin Dönü 'ü destekleyen ve hatta ödüllendiren kampanyalar yapıyorlar. Bu kampanyalar çerçevesinde dönenler de oldu. Seksenli yıllardan itibaren bugünlere ait gelecek senaryolarını netle tiren ve politika geli tiren ülkeler ya lı göçmenlere yönelik gerçekli i kabul etmek için görece çözümler getirmeye çalışıyor. Yakla ık on yıldır ihtiyaç ba gösterdi i ın önemli konuma alınan bu konu, sistem içi kurumlar için çözümler getirilmesi gereken bir durum iken, halkta daha çok ya lılara kar ı ırkçılı ı ve yabancı dü manlı ını da körüklemektedir. Üretim hedefli Avrupa toplumlarındaki fertlerin bazılarında kendi ya lılarına kar ı yükselen olan 'ya lılara a ılama' bir de 'göçmenlik' olgusu ile birle ti inde katmerleniyor. Özellikle ya lı göçmenlere devletin kasasından ya ayan, geçinen bir grup olarak bakılmaktadır.

Genç nesilde geli en bu e ilimi ba tan engellemek adına Avrupa'daki ders programları içeri ine nesiller arası sözle me teması konu edilmekte, sosyal sistemin nasıl çalı tı ı ya da çalı ması gerekti i çocuklara ö retilmeye çalı ılmaktadır. Sosyal sistem, sosyal çalı anların yeni yeti en nesil ve emekli olmu ya lılar için çalı arak, onlara verilecek hizmetlerin vergileri ödemeleri üzerine kuruludur. Bu bir devir teslimidir; bugünün çalı anları, yarının emeklileri olacaklardır.

Avrupalıların, bizim gibi özellikle ilk nesilde entegrasyon oranının çok dü ük oldu u göçmen gruplarında ve özellikle var olan ya lı bakım sistemi içerisinde bunların yer almaları konusunda temel sorun olarak gördükleri noktalar, bu göçmen grubunun yeterli dil ö renmemesi, kültür farklılıkları ve bu iki faktörden kaynaklı olan sosyal sisteme olan yabancılaşma ve güvensizlik olarak gösteriliyor.

Genel olarak ya lı göçmenlerimizin durumu

Avrupa ülkelerinde ya lanan insanların en temel sorunlarından biri; maddi imkanlarının yetersizli didir. Göç edip geldikleri toplumlarda en a ır ve kazancı az i lerde çalı mı lardır. Emekli aylıkları ço una yetmemekte, devletler tarafından emeklilere verilen sosyal yardıma ba vurmak zorunda kalmaktadırlar. Bu durum bakıma muhtaç oldukları dönemde kendini daha derin hissettirmektedir. Var olan maddi sorunlar nedeniyle beslenme, barınma gibi konularda da ortalamanın oldukça altında ko ulları ya amak zorunda kalmaktadırlar.

Geçmi te ya adıkları a ır i ko ulları nedeniyle ya lılıklarında sa lık sorunları artmakta, Avrupalılara göre daha çabuk ya lanmaktadır, daha erken bakıma muhtaç duruma dü mekteler.

Oysa i çi olarak Avrupa ülkelerine gelmek için çıktıkları o yolda, bir yük hayvanı alınırken gösterilen ihtimamla sa lık kontrolünden geçirilmi ve hatta gerekirse bir çürük di sebebi ile Avrupa'da i çi olma haklarını kaybetmi lerdir. Bu demektir ki, çalı maya geldiklerinde ortalamanın çok üzerinde sa lıklıdır. Peki neden daha erken ya lanırlar?

A ır i ko ullarını bir sebep olarak saydık. Buna yabancı olmaktan kaynaklı ya anan psikolojik sorunlar da ekleniyor. Pek çok faktörün e lik etti i bu tabloda kar ımıza çıkan erken ya lanma, sa lı ın erken kaybı gibi konularda, faturayı yine ya lı göçmenlerimiz ve onların aileleri ö düyor. Maddi imkansızlıkların da e lik etti i bu tabloda bir faktör di erini etkileyerek içinden çıkılması karma ık bir durum ortaya çıkarıyor.

Maddi yetersizlikler, dil bilmeme, buradaki kurumların i leyi lerini tanımamak, hastalık durumunda daha da önemli olarak ya lıların sa lık ve bakım sosyal sistemin içerisinde en büyük dezavantajları oluyor. Onların eksiklerini maddi destek, tercümanlık yardımı vs. gibi pek çok alanda kapamaya çalı an aileleri de sürece direkt olarak dahil oluyor ve aslında bazen sürecin tüm yükünü ta ıyorlar. Avrupalılar ile bizim aramızdaki en temel farklardan birisi de, bizdeki geleneksel aile yapısının daha çözülmemi olmasıdır. Bu ya lıların evde bakılmasını ve hatta bir huzurevine ya da bakımevine veriliyor olmasının utanç noktası haline gelmesine neden olan ba lıca olgudur. Göçmenlerde uyum sorunlarının getirdi i ba ka olgu olan etnik geri çekilme, grup olarak kabu una kapanma oldu u da ya lılıkla oldukça sık rastlanır bir durumdur. Yeterli yabancı dil ö renemeyen göçmenlerin ili kilerini aynı kültürden gelen insanlarla geli tiriyor olması, kendilerince ortak bir hayat, fikir ve dü ünçe birli i yaratmı olmaları anla ılabilir bir olgudur. ya amı dı ında göç etti i ülkenin yerlileriyle ba lantısı olmayan bu insanlar, i ya amı dı ında geçen tüm zamanlarını bir kabuk gibi çevrelerini saran etnik grupları ile geçiriyorlar. Çalı ma hayatının bitmesi ve i yerinde var olan kar ıla malarla süregiden ileti imin son bulması ile bu kabu un iyice kapanıp, ya lı göçmenlerin tamamıyla bu grupla ma içerisinde kalmasına neden olmaktadır.

Bu durum köttü müdür? Bir yanıla dezavantaj gibi görünse de, bir yanıla da büyük bir avantajdır. Kendilerini koruyup kollayabilecek, içerisinde kendilerini rahat hissedebilecekleri ikinci bir aileye kavu mu oluyor böylece ya lılarımız. Toplanan dernekler, inanç merkezleri, dü ünler, konserler vb. bu aidiyet duygusunun artı na hizmet ediyor. Aynı zamanda bu durum var olan göçmen organizasyonlarının ya lı göçmenlerin sorunları üzerine bir taraf olarak çözümden yer almasını gerektiriyor.

Avrupa ülkelerinde büyüme ve özellikle sa lık sisteminde çalı an göçmen çocuklarını da benzer bir görev beklemektedir. Avrupa sosyal sistemi, bu gençlerin özellikle sa lık sistemi içerisinde yo unluklu çalı ıyor olmasını, çözüme katkı sunabilecek bir kaynak olarak görmektedir. Özellikle ya lı göçmenlerin ya ayabilecekleri dil ve kültür sorunlarının a ılmasında hastane ve huzurevlerinde çalı ılan bu gençler uzun süredir kültür duyarlı programlar çerçevesinde e itimlerden geçirilmektedirler.

Ne yapmalı?

Benim bu alanda çalı malar yapan bir Türkiyeli olarak gerçekten acı gözlemlerim var. Bizim ya lılık ve dolayısıyla

ölüm ile ilgili tek hazırlı ımız, burada kaybetti imiz ya lılarımızı memlekete defnetmek için organize olmu olan cenaze transfer servisleridir. Yanlı anla ılmasın bu da bir ekilde gerekliliktir, fakat o ana gelene kadar yapabilece imiz yardımların haddi hesabı yoktur. Bu sadece ya lı bireyleri olan ailelerin de sorunu de ildir, derneklerimizin, cem evlerimizin, camilerimizin; yani göçmen olarak Avrupa'da ya ayan tek tek bireylerin ve onların toplandı ı kurumların ortakla a görevidir.

Ya lı göçmenlerin ömürlerinin son demini geçirme kararları için çalı maların önceden ve her iki kültürü de tanıyan uzman ki iler tarafından yapılması gerekmektedir. Emeklili e geçi ile birlikte gelecek konusunda var olan belirsizlikleri en aza indirmek açısından yerle ilmi olan ülkenin yasaları, sistemi, yardım alınabilecek yerler, anadili konu an doktorlar ve terapistler, ya da hangi a amada kime ba vurulaca ının bilinmesi ve ya lı göçmenlere bu danı manlık hizmetinin sunulması önemlidir.

Bunun dı ında ya adı ımız ülkelerin kurumlarından, bireyelerine kadar geni yelpazede toplumun ilgisini konuya çekme faaliyetleri de kaçınılmazdır. Ya lılarımız yalnız de iller, yerlerine onlardan daha da ileride bir nesil olu turmayı zor artlarda da olsa ba ardılar. İmdi aynı çabayı onlar ile birlikte onların adına birlikte göstermeliyiz.

Ya am sonunda bir tabut içerisinde sonlanıyor olabilir. O sonuca da insan onuruna en yakı ır ekilde gitmek herkesin hakkıdır. Do du u topraklarda de il doyd u topraklarda hayatını geçiren ya lılarımız, vasiyetlerinde genelde memleketlerinde defnedilmek istiyorlar, kendilerini oraya ait hissediyorlar. O nedenle gurbet elleri de onlara en azından yabancılık çekmeyecekleri, kö eye atılmayacakları ko ulları sa lamak hepimizin görevidir.